

Oponentura: ACTIVATING JIŽŇÁK (Eliška Šárová)

5.6.2021

Oponentka: Rozálie Kašparová, architektka a urbanistka, IPR Praha (Kancelář veřejného prostoru)

Autorka nazývá výsledek své diplomové práce Konceptí veřejného prostoru. Mohli bychom ho nazvat i "generel veřejných prostranství", ale hlavní je, že správně opustila názvosloví "krajinařko-urbanistické řešení" které se ještě nachází v zadání, jelikož pro takto velké a rozmanité území je nejprve třeba vytvořit plán v úrovni koncepce, který deklaruje přístup k veřejným prostranstvím. Jako architekti nejdříve musíme vytvořit zadání, až poté hledat řešení - což tato diplomová práce velmi dobře naplňuje.

Autorka se ve své diplomové práci zavazuje ukázat způsob, jak je "sídlíště možné proměnit za pomoci jiných prostředků než je zahušťování zástavby", čímž dobře nastavuje své zadání, jelikož zahušťování stále část (odborné) veřejnosti považuje za lék na kvalitní fungování města a to i na sídlišti. Hned v úvodu deklaruje vhodné nástroje rozvoje a následně je i správně aplikuje - např. rozdělení území na čtvrti s aktivními centry, podpora konceptu bydlení v zeleni, hierarchie užívání a údržby jednotlivých typů prostranství a aktivace díky novým funkcím.

Autorka nejprve provedla důkladnou analýzu sídlíště Jižní Město, včetně drobného průzkumu mezi místními obyvateli, což je dnes již nedílnou součástí každého projektu ve veřejných prostranstvích. Objevila i pro mě, jako obyvatelku tohoto sídlíště, nové úhly pohledu - například prostory tzv. slepých rohů mezi paneláky. Následně správně deklaruje základní východiska pro svou koncepci z analýzy vycházející, zejména důraz na to, že chybí pěší i EKOLOGICKÁ napojení sídlištní zeleně na okolní lesoparky a důraz na nastavení nové správy území. Některá východiska jsou dle mého názoru diskutabilní, např. vysoká míra kriminality či absence lidského měřítka - bez definování, co lidské měřítko pro autorku znamená, je to nicneřikající sousloví, jelikož každý si pod tím představí něco jiného.

Jako pozitivum vnímám, že základní stavební kámen práce je nastavení jednoduchého strategického rámce - východiska, cíle a principy, na kterých je koncepce postavena a které se propisují skrz všechna měřítka návrhu. Doporučila bych příště použít ustálené názvosloví strategického plánování: vize - cíle - opatření, jelikož s nimi autorka de facto pracuje, ale pojmenovává je jinak. Autorka stanovuje 2 hlavní cíle (tedy vizi) a to sociální a environmentální udržitelnost. Třetí ekonomický pilíř sice nezmiňuje, ale přesto pracuje s ekonomii a realizovatelností návrhu - správou, četností údržby, hierarchizací veřejných prostranství a tedy nové rozdělení správy aj.

Velmi kladně hodnotím, že se autorka věnuje správě území, a to i když je převážně orientovaná na údržbu a ne procesy/měkké složky správy (byť je v nadpisu deklaruje). Správa je v současné době nejpálčivější problém veřejných prostranství - a přitom pouhou změnou správy lze docílit nevídaných výsledků v krátkém čase, narozdíl od velkých investic

do rekonstrukcí. A i tak k tomu práce přistupuje. Nový systém údržby je popsán velmi jednoduše, ale komplexně a zároveň je realizovatelný v rámci současných struktur města.

Autorka stručně, ale nevídaně přesně pracuje s referencemi - ty mohou někdy projektu udělat medvědí službu, ale autorka vybrala velmi trefné a jasné reference, které neodkazují pouze na design a atmosféru prostorů, ale i procesy, aktivity, umělecké iniciativy a dává tak dohromady relevantní charakter veřejných prostranství na sídlišti Jižní Město.

Samotný finální výkres koncepce je velmi čitelný a dobře pracuje s hierarchií jednotlivých prostranství a jejich propojeními. Plán je na první i desátý pohled uvěřitelný a přesvědčivý, až na jednu výjimku - pastviny podél hlavní ulice Opatovská, která má zajisté potenciál rozvoje výstavby, minimálně kolem stanice metra Háje a zastávek autobusu (budoucí tramvaje) - využití míst na pastviny lze obhájit etapizací, která ale v návrhu chybí. Stejně jako systém hospodaření s dešťovou vodou ve všech měřítkách a to navzdory deklaraci v zadání. Problematika dopravy byla redukována na parkování, osobně bych tento neřešitelný problém vůbec neřešila a zaměřila se na nastavení rozvoje veřejné dopravy a okolí zastávek, která tvoří základní stavební kámen užívání veřejných prostranství sídliště již dnes.

Za jediný zásadní nedostatek práce považuji vynechání západní části Jižního Města ze schématu zelených propojení a modrozelené infrastruktury. Jižní Město leží mezi 3 velkými krajinnými celky a je nutné k němu takto přistupovat, i když řeším jen jeho část. Napojení sídliště na Kunratický les je stejně zásadní jako na Milíčovský les a Hostivařský lesopark. A to nejen vzhledem k uživatelům území, ale i environmentální udržitelnosti, která je jedním ze dvou cílů práce. V rámci návrhu modrozelené infrastruktury, která správně tvoří páteř celé koncepce, by také bylo vhodné vedle uzlových bodů MZI věnovat se také typologii propojení, která mohou být mnohdy důležitější a na schematických řezech ukázat, jak by taková propojení měla vypadat a fungovat. Neřešení napojení na západní Jižní Město se ukazuje i na neúplném pojmenování funkcí Centrálního parku - posílení místa pro setkávání pro všechny obyvatele je jistě zásadní, nicméně jeho funkce leží právě také v propojení zelenomodré infrastruktury napříč Jižním Městem.

Koncepce je zakončena řešením příkladů jednotlivých typů prostorů - ty jsou promyšlené, plně funkčních detailů, které by jistě vedly ke zlepšení života na sídlišti. Vypíchnout mohou např. využití slepých rohů pro teenagery, kteří často nemají v dnešních veřejných prostranství vyžití, parkování pro kola před vchody domů, které do vnitrobloků dodává nové měřítko a zvyšuje jejich přehlednost, či vzdělávání žáků skrz farmy okolo škol. Pro úplnost by ve všech příkladech mělo být schematicky ukázáno i systém hospodaření s dešťovou vodou, která je zásadní právě v tomto měřítku.

Závěrem se práce věnuje krajinářskému řešení Centrálního parku, který je dle mého názoru dobře napojený na okolí a plný hravých i funkčních prvků, a umím si představit, že by na Jižním Městě takový park dobře fungoval a naplnil svůj cíl být místem setkávání pro všechny obyvatele sídliště.

Stěžejní váhu své oponentury ale vidím v hodnocení koncepce veřejných prostranství, což je úkol, který je sám o sobě natolik náročný, že není třeba nutit studenty vydávat energii na konkrétní krajinářské řešení. Odborníků, kteří se věnují veřejným prostranstvím v rovině

zadání a koncepcí (generelů) je stále málo a věřím, že podobná koncepční zadání nejen diplomových prací se budou množit. Potřebujeme (krajinařské) architekty, kteří umí zformulovat ty správné otázky a definovat principy rozvoje města a jeho krajiny, a na základě této práce věřím, že Eliška Šárová je dalším takovým odborníkem.

Na úplný závěr velmi oceňuji, že autorka prokázala, že je schopna svou práci odprezentovat nejen pomocí velmi čitelné a přehledné grafiky, ale taky čitelnými a jasnými texty bez zbytečných vatových slov. Z textů je jasné, že má svou práci dobře promyšlenou a ví, co chce svým projektem říci.

Jsem toho názoru, že známky na vysokou školu, navíc s oborem architektury, nepatří. Slovní hodnocení je mnohem více vypovídající zpětnou vazbou a degradovat hodnocení na jedno písmeno mi nepřijde nijak prospěšné. Pokud ale musím známkovat, navrhuji známku A.

Otázky k projektu:

- 1. Jak byste navázala na řešení modrozelné infraktury na území Kunratického lesa a okolí?**
- 2. Co je pro vás lidské měřítko?**
- 3. Jak pracujete s rozvojem MHD v území?**
- 4. Co je kromě míry a typu údržby nutné řešit v rámci správy veřejných prostranství na sídlišti?**
- 5. Jakými typy soukromých subjektů si představujete, že budou spravovány městské farmy?**
- 6. Jak by měly být řešeny předprostory domů směřující do veřejných parků?**
- 7. Mohou být předzahrádky řešeny také jako polosoukromé?**